

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГОРЛІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

ПАТОПСИХОЛОГІЯ

СИЛАБУС

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))
Освітньо-професійна програма	Середня освіта (Мова і література (англійська)). Психологія
Форма навчання	денна
Курс	I
Семестр	I

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання
кафедри психології та
педагогіки

28.08.2019 № 1

ЗМІСТ

1. Відомості про розробників і науково-педагогічних працівників, які викладають навчальну дисципліну	3
2. Анотація	3
3. Опис навчальної дисципліни	4
4. Мета та завдання курсу	5
5. Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу	5
6. Результати навчання	6
7. Політика курсу	6
8. Схема курсу	7
9. Система оцінювання	10
10. Рекомендовані джерела інформації	16

1. Відомості про розробників і науково-педагогічних працівників, які викладають навчальну дисципліну

Назва курсу	Сучасні теорії особистості
Викладач (-і)	<i>Мельник Валерія Валеріївна</i> , доктор філософських наук, професор
Контактний телефон	+38(050) 04-28-625
E-mail	v.melnik@forlan.org.ua
Локація курсу в корпоративному середовищі	Ресурсний центр (аудиторія № 315, навчальний корпус № 2)
Формат курсу	Очний (offline)
Консультації	Очні консультації: в день проведення лекцій/ семінарських занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на адреси електронної пошти, зазначені в силабусі.

2. Анотація

Навчальна дисципліна належить до вибіркових дисциплін циклу професійної підготовки.

Предметом вивчення «Патопсихології» є закономірності розладу психічної діяльності і властивостей особистості порівняно із закономірностями формування і протікання психічних процесів у нормі.

Курс патопсихології має велике значення у справі формування загального уявлення про закономірності порушень психічної діяльності і властивостей особистості, а також дозволяє сформувати на цій основі навички вирішення проблем діагностики і корекції відхилень у психічному здоров'ї особистості. Глибокі та ґрунтовні знання з патопсихології дозволять у практиці проводити кількісний та якісний аналіз результатів патопсихологічного дослідження. Курс патопсихології є необхідним для у формування професійної компетенції, світогляду майбутнього магістра психології. Отримані знання сприятимуть формуванню навичок аналізу та корекції патологічних відхилень у психічному здоров'ї особистості, допоможуть встановлювати взаємозв'язки між соціально-психологічними явищами, що впливають на патопсихічні прояви, стимулюватимуть до аналізу соціального життя, тощо.

Навчальний матеріал курсу «Патопсихологія» організовано за спіральним принципом, що поєднує послідовність і циклічність вивчення. Здобувачі ступеня вищої освіти «магістр» не випускають з поля зору вихідну проблему й водночас поступово розширюють і поглиблюють коло пов'язаних із нею знань. Вивчення курсу «Патопсихологія» завершується іспитом.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни реалізуються у таких навчальних курсах, як «Диференційна психологія», «Основи психосоматики», «Сучасні теорії особистості», «Теорія мовленнєвої комунікації», «Крос-культурна психологія» тощо.

Навчальна дисципліна «Патопсихологія» в подальшому навчальному процесі забезпечує викладання таких навчальних дисциплін, як «Основи

психосоматики», «Психолінгвістика», «Психологія відхиленої поведінки» тощо.

Для визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу використовуються такі **форми навчання**: бесіди, навчальні дискусії, моделювання психолого-педагогічних ситуацій, самоаналіз, самоконтроль, тести, навчально-педагогічні ігри, практичні заняття.

Навчальний курс включає лекційні, семінарські заняття, самостійну роботу над матеріалом, різні види та форми атестації.

3. Опис програми навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Патопсихологія» складається з одного залікового модулю: «Теоретико-методологічні основи патопсихології».

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: 5	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова (за вибором здобувача вищої освіти) циклу професійної підготовки	
	Спеціальність 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))		
Модулів – 1 Змістових модулів – 1	Освітньо-професійна програма: Середня освіта (Мова і література (англійська)) Психологія	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин: 120		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 самостійної роботи здобувача – 11	Рівень вищої освіти «магістр»	год. 28	год. 28
		Практичні, семінарські	
		год. 26	год. 26
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		год. 96	год. 96
		Вид контролю: екзамен	

Індивідуальне науково-дослідне завдання: презентація проекту «Проблеми та перспективи організації спеціальних форм навчання і виховання дітей з відхиленнями у розвитку і поведінці».

4. Мета та завдання курсу

Метою вивчення навчальної дисципліни «Патопсихологія» є оволодіння здобувачами ступеня вищої освіти «магістр» знаннями, необхідними для майбутньої практичної роботи в галузі психології та педагогіки: про причини виникнення аномалій психічної діяльності, закономірності розвитку особистості з патологією; про особливості навчання і проведення корекційно-реабілітаційних заходів, що спрямовані на формування здорової, інтелектуально і морально розвиненої особистості.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Патопсихологія» є:

- формування уявлення про поняття про психічну норму, її межі та патологію;
- формування уявлення про види аномалій та порушень психічного розвитку людини;
- надання можливості засвоїти методичні прийоми діагностики відхилень у психічному стані та розвитку людини.

5. Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

Загальні:

- Здатність здійснювати пошук, обробку, систематизацію, контекстуалізацію та інтерпретацію загальнонаукової інформації з різних джерел, генерувати нові ідеї для вирішення наукових і практичних завдань, зокрема у міждисциплінарних галузях.
- Здатність орієнтуватися в інформаційних джерелах, працювати з бібліотечними фондами, Internet, критично ставитись до отриманої інформації, усвідомлювати цінності суб'єктивної позиції в інформаційному просторі, володіння комп'ютерною та інформаційною культурою.
- Здатність оволодіння культурою наукового мислення, узагальненням, аналізом та синтезом фактів та теоретичних положень.
- Здатність реалізувати настанови толерантності та гуманності у контексті сучасної мультикультурності на основі загальнолюдських цінностей та критичного оцінювання соціально-політичних, економічних подій і явищ.
- Здатність працювати у науково-педагогічному колективі, дотримуючись етичних норм професійної діяльності.

Фахові:

- Здатність проводити диференційну діагностику девіацій особистості.
- Здатність визначати пограничні стани психіки та порушення психічних процесів.
- Здатність визначати доцільність та технологію подальшої психокорекційної роботи.
- Здатність до саморозвитку та професійного зростання, самоаналізу, рефлексії та адаптування до змінних умов.

- Здатність до безперервного й актуального навчання, опанування нових знань, методичних розробок, що накопичені у міжнародній психологічній практиці.

6. Результати навчання - згідно з вимогами освітньо-професійної програми компетентності, якими повинен оволодіти здобувач у результаті вивчення курсу:

- Знання та розуміння завдань, які розв'язуються патопсихологією; уявлення про основні патопсихологічні синдроми: розлади сенсорно-перцептивної сфери, пам'яті, уваги, мислення та інтелекту; уявлення про основні розлади емоційно-вольової сфери особистості; знання специфіки патопсихологічних проявів у різних нозологічних групах; знання принципів та методів проведення патопсихологічного дослідження.
- Вміння розробляти програму патопсихологічного дослідження, використовувати різні патопсихологічні методи та психодіагностичні методики для оцінки аномальних психічних явищ; вміння формулювати патопсихологічний висновок.
- Наявність навичок комплексної оцінки порушень психічної діяльності у структурі різних патопсихологічних синдромів; вміння обирати адекватні методи та методики для проведення патопсихологічного дослідження; вміння прогнозувати зміни та динаміку розвитку, функціонування психічних процесів та сфер особистості при різних патопсихологічних синдромах.
- Навики навчання: вміння визначати адекватні завдання патопсихологічного дослідження; вміння втілювати на практиці розроблені програми патопсихологічного дослідження та правильно формулювати патопсихологічний висновок.
- Комунікативні уміння: навички налагодження психологічного контакту із пацієнтами при проведенні патопсихологічного дослідження; вміння конструювати процес патопсихологічного дослідження відповідно до основних принципів його проведення та основних принципів професійної етики психолога, умов роботи, індивідуальних особливостей та психічного статусу досліджуваних осіб.

7. Політика курсу заснована на політиці ГІМ.

Горлівський інститут іноземних мов є вільним і автономним центром освіти, що покликаний давати адекватні відповіді на виклики сучасності, плекати й оберігати духовну свободу людини, що робить її спроможною діяти згідно з власним сумлінням; її громадянську свободу, яка є основою формування суспільно відповідальної особистості, академічну свободу та академічну добросовісність, що є головними рушійними силами наукового поступу. Внутрішня атмосфера інституту будується на засадах відкритості, прозорості, гостинності, повазі до особистості.

Вивчення навчальної дисципліни «Патопсихологія» потребує: виконання завдань згідно з навчальним планом; підготовки до семінарських занять; роботи

з інформаційними джерелами; опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури.

Результатом підготовки до семінарських занять повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття, а саме: підтвердження теоретичного матеріалу прикладами з експериментальних патопсихологічних досліджень, знання основних дефініцій, уміння аргументовано викласти певний матеріал, підготувати презентацію власних навчальних пошуків, коментувати відповіді інших здобувачів, доповнювати їх, знаходити помилки (неточності, недоліки) та надавати правильну відповідь.

Відповідь здобувача повинна демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

8. Схема курсу

Заліковий модуль № 1. «Теоретико-методологічні основи патопсихології»

Змістовий модуль № 1. «Патопсихологія як галузь психологічної науки»

Тема 1. Методологічні основи патопсихології. Предмет та об'єкт патопсихології. Цілі та практичні завдання патопсихології: діагностична, корекційна, дослідницька. Принципи патопсихології. Методи дослідження в патопсихології. Вимоги до методів патопсихології. Предметна класифікація методів психологічного дослідження у клініці (Б. В. Зейгарнік). Експериментально-психологічні методи дослідження в патопсихології. Види діагнозу (за Л. С. Виготським): симптоматичний, синдромологічний, етіологічний, типологічний. Місце патопсихології серед суміжних наук. Історія розвитку патопсихології. Становлення вітчизняної патопсихології. Патопсихологічний симптом та патопсихологічний синдром. Типи синдромів. Синдромний аналіз. Поняття психічної норми, критерії її виділення. Патопсихологічні критерії відхилення від норми (неадекватність, некритичність, непродуктивність). Основні підходи до поняття патологія. Розлад. Визначення психічного розладу. Моделі патології та методи терапії: біологічна, психодинамічна, поведінкова, когнітивна, екзистенційно-гуманістична, соціокультурна. Патологія та обдарованість. Патологія і мистецтво.

Тема 2. Порушення відчуттів та сприймання. Порушення відчуттів. Зміна інтенсивності відчуттів: гіпестезія, гіперестезія, анестезія. Якісні розлади відчуттів: парестезія, сенестопатії. Порушення особистісного компоненту сприйняття. Порушення константності сприймання, розщеплення сприймання. Ілюзії, галюцинації, класифікація галюцинацій за аналізаторами,

псевдогалюцинації, розлади сприймання часу. Дерезалізаційні розлади: мікропсія, макропсія, дисмегалопсія, поропсія. Порушення сприймання часу. Агнозії. Псевдоагнозії при деменції. Мозкова локалізація симптомів порушення відчуттів та сприймання. Порушення самосприйняття. Дезперсоналізація. Співвідношення зміненого самосприйняття і маячення.

Тема 3. Порушення уваги та пам'яті. Патологічні прояви уваги. Види патології уваги. Синдром дефіциту уваги. Безпосередня і опосередкована пам'ять та порушення їх співвідношення при різних хворобах. Фіксаційна амнезія, прогресуюча амнезія, ретроградна амнезія, антероградна амнезія. Часткові порушення пам'яті: гіпомнезія, гіпермнезія. Парамнезії: конфабуляції, псевдоремінісценції, криптомнезії. Порушення динаміки мнемічної діяльності. Порушення мотиваційного компоненту пам'яті.

Тема 4. Порушення мислення, інтелекту та мовлення. Психологічні теорії розладів мислення. Розлади мислення за темпом: прискорення, уповільнення, затримки, тугорухомість. Розлади мислення за формою: надмірно обстійне, резонерство, розірваність, паралогічне, стереотипії, аутистичне, незв'язане, персеверації. Розлади мислення за змістом: маячні ідеї, надцінні ідеї, нав'язливі ідеї. Форми маячення: несистематизоване (параноїдне) та систематизоване (паранояльне). Синдроми маячення: параноїдний, парафренний, паранояльний, синдром Котара. Порушення процесів узагальнення та абстрагування. Порушення цілеспрямованості та динамічності мислення. Порушення мотиваційного компоненту мислення. Форми інтелектуальної поведінки та форми організації інтелекту. Недорозвиток інтелекту. Олігофренія: ідіотія, імбецильність, дебільність. Частковий недорозвиток інтелекту. Деменція. Органічний психосиндром. Затримка психічного розвитку. Функціонально-динамічне страждання інтелекту. Тимчасова втрата інтелекту. Порушення розвитку мовлення: затримка мовленнєвого розвитку, загальний недорозвиток мовлення, алалія. Розпад мовлення. Види афазій. Порушення вимовної функції мовлення: дизартрія, дислалія. Порушення ритму мовлення: заїкання. Порушення комунікативної функції мовлення: недорозвинення, мутизм. Функціональна асиметрія людини та її види. Психічна асиметрія. Психологія і психопатологія функціональної асиметрії людини. Порівняльний аналіз психопатології вогнищевих уражень лівої та правої півкуль.

Тема 5. Розлади особистості. Порушення опосередкованості та ієрархії мотивів. Некритичність. Порушення самооцінки. Порушення смислоутворення. Порушення підконтрольності поведінки. Патологія вольової сфери: абулія, гіпербулія, гіпобулія, папбулія. Порушення емоційної сфери: ейфорія, депресія, емоційна тупість. Розлади потягів (дипсоманія, піроманія, дромоманія, оніоманія, копролалія, дисморфофобія і т.ін.). Рухові розлади. Порушення розумової працезданості при психічних розладах.

Тема 6. Розлади свідомості та самосвідомості. Психологічна характеристика свідомості та самосвідомості. Свідомість та самосвідомість як предмет вивчення філософії, психіатрії та психології. Поняття та відмінності. Критерії затьмареної свідомості. Психологічна характеристика окремих видів порушення свідомості. Дві групи порушення свідомості: виключення та потьмарення свідомості. Порушення самосвідомості: уявлення про структуру цих порушень, їхнє місце в загальній картині порушень психічної діяльності. Методи дослідження порушень свідомості і самосвідомості в патопсихології. Проблема несвідомого в патопсихології. Порушення самосприйняття. Деперсоналізація. Значення гностичних почуттів у порушенні самосприйняття. Співвідношення зміненого самосприйняття і маячення. Психологічні теорії маячення. Проблема співвідношення маячення та мислення. Відмінність маячення від хибних суджень.

Тема 7. Вікова патопсихологія. Історія розвитку вікової патопсихології. Сучасні тенденції розвитку вікової патопсихології. Предмет, завдання та методи вікової патопсихології. Принципи діагностичної роботи патопсихолога. Класифікації типів дизонтогенеза. Вікова специфіка прояву розладів психічного здоров'я. Віково-специфічні захворювання, пов'язані з порушенням психічного здоров'я. Ранній дитячий аутизм та його різновиди. Нервова анорексія і порушення харчової поведінки. Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю та його різновиди. Суїцидальна поведінка. Проблема шкільної дезадаптації та психологія аномального розвитку. Дидактогенії. Діти з педагогічною і соціальною запущеністю та зниженою навчаємністю. Шкільна дезадаптація дітей і підлітків з психічними розладами. Невротичні реакції і неврози як галузь науково - практичної діяльності в психології аномального розвитку. Основні характеристики невротичних розладів в дитячому віці. Психологічна характеристика афективних порушень в дитячому віці. Характеристика афективних порушень в підлітковому та юнацькому віці. Клінічні особливості юнацьких депресій. Типи юнацьких депресій. Ендогенний депресивний синдром у юнацькому віці. Клініко-психологічний синдром при шизофренії в дитячому віці. Огляд сучасних досліджень дитячої шизофренії. Психологічні дослідження шизофренії в дитячому віці. Психологічні особливості і психічні розлади осіб зрілого, похилого і старечого віку.

Тема 8. Психологічна допомога при розладах психічного розвитку. Принципи побудови патопсихологічного обстеження людини. Методи дослідження порушень психічних процесів, станів та особистісного розвитку. Мета та принципи консультативно-корегуючої роботи при порушеннях розвитку. Види корегувальної допомоги при порушеннях розвитку. Зміна соціальної ситуації розвитку дитини як метод психокорекції. Спеціальні школи для дітей з відхиленнями у психофізичному розвитку та поведінці. Проблеми та перспективи організації спеціальних форм навчання і виховання дітей з відхиленнями у розвитку і поведінці.

Тема 9. Практичні проблеми патопсихології. Загальні теорії психічної патології. Теорія екзогенного типу реакції К. Бонгеффера, екзогенні психопатологічні синдроми. Закономірності синдромостворення в психічній сфері, реєстри розвитку продуктивних і дефіцитарних психічних розладів. Принципи систематики психічних порушень. Сучасна класифікація психічних захворювань. Основні патопсихологічні симптомокомплекси (синдроми) (шизофренічний, органічний, олігофренічний, психопатичний і симптомокомплекс психогенної дезорганізації), їх характеристики. Рівні ієрархії мозкових процесів (патобіологічний, фізіологічний, патопсихологічний, нейропсихологічний, психопатологічний). Патопсихологічне дослідження. Прийоми патопсихологічної діагностики. Проблема співвідношення теорії і емпіричних даних в патопсихології. Рекомендації до складання патопсихологічного заключення. Завдання патопсихології у проведенні психіатричної експертизи. Місце і роль патопсихологічних досліджень у судово-психіатричній, лікарсько-трудовай, медико-педагогічній експертизах. Функції патопсихологічних досліджень при здійсненні психокорекційних, психотерапевтичних і реабілітаційних заходів.

9. Система оцінювання

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

- усне опитування;
- тестові завдання;
- самостійні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань;
- контрольні роботи змістових модулів;
- проектні завдання;
- екзамен

Форми поточного і підсумкового контролю

Оцінювання знань здобувачів з навчальної дисципліни «Патопсихологія» здійснюється шляхом проведення контрольних заходів, які включають поточний, підсумковий модульний, підсумковий семестровий контроль. Рівень навчальних досягнень здобувачів оцінюється за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль передбачає усні відповіді здобувачів на теоретичні питання семінарських та лабораторних занять, виконання тестових завдань та самостійних робіт.

Підсумковий модульний контроль передбачає виконання контрольних робіт змістового модулю. Оцінка за змістовий модуль дорівнює сумі балів контрольних точок (КТ) та контрольної роботи залікового модуля (КРЗМ) з урахуванням коефіцієнтів.

ГРАФІК
поточного контролю

Коефіцієнт КТ – 0,2

Кількість КРЗМ – 1

Коефіцієнт КРЗМ – 0,2

Кількість ЗМ – 1

Вид підсумкового контролю: іспит
усна частина (коефіцієнт - 0,4)

№	Вид контролю	Форма контролю	Термін проведення
1.	КТ № 1	обговорення, письмовий звіт	Семінарське заняття № 3
2.	КТ № 2	обговорення, письмовий звіт.	Семінарське заняття № 8
3.	КРЗМ	обговорення, письмовий звіт.	Семінарське заняття № 12

Форма підсумкового контролю

Підсумковий контроль покликаний об'єктивно підтвердити досягнутий рівень навченості, визначити ступінь сформованості навичок та умінь здобувачів на кінець певного етапу навчання (в кінці семестру).

Курс «Патопсихологія» вивчається протягом одного семестру.

Формою підсумкового контролю в I семестрі є іспит, який контролює рівень засвоєння здобувачами теоретичного матеріалу та набуття ними навичок і вмінь його застосування у практичній діяльності на підставі результатів поточного контролю.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточний контроль та самостійна робота			Підсумковий контроль		Сума
Змістовний модуль № 1			Письмова частина	Усна частина	
КТ1	КТ 2	КРЗМ		40	100
20	20	20			

Загальна оцінка складається з суми балів за контрольні точки і контрольні роботи змістових модулів, набраних упродовж навчального семестру (60%) та балів, набраних за усні відповіді під час іспиту (40%).

Процедура проведення підсумкового контролю (іспиту) регламентована програмою підсумкового контролю з навчальної дисципліни, затвердженою на засіданні кафедри психології та педагогіки.

Шкала оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення
	екзамен	залік		
90-100	відмінно	зараховано	A	відмінне виконання лише з незначною(мінімальною 1-2) кількістю помилок
82-89	добре		B	вище середнього рівня з кількома помилками
75-81			C	вище середнього рівня з кількома помилками
67-74	задовільно		D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
60-66			E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	не зараховано	FX	з можливістю повторного складання
1-34			F	з обов'язковим повторним курсом

Зміст екзаменаційної підготовки

Зміст теоретичної підготовки

1. Предмет та об'єкт патопсихології. Історія розвитку патопсихології. Становлення вітчизняної патопсихології.
2. Принципи патопсихології. Види діагнозу (за Л. С. Виготським): симптоматичний, синдромологічний, етіологічний, типологічний.
3. Патопсихологічний симптом та патопсихологічний синдром. Типи синдромів. Синдромний аналіз.
4. Поняття психічної норми. Патопсихологічні критерії відхилення від норми. Сучасна класифікація психічних захворювань.
5. Порушення відчуттів. Зміна інтенсивності відчуттів: гіпестезія, гіперестезія, анестезія. Якісні розлади відчуттів: парастезія, сенестопатії.
6. Порушення особистісного компоненту сприйняття. Порушення константності сприймання, розщеплення сприймання. Ілюзії, галюцинації, класифікація галюцинацій за аналізаторами, псевдогалюцинації, розлади сприймання часу.
7. Порушення сприймання часу. Агнозії. Псевдоагнозії при деменції.
8. Порушення самосприйняття. Деперсоналізація. Співвідношення зміненого самосприйняття і маячення.
9. Патологічні прояви уваги. Види патології уваги. Синдром дефіциту уваги.

10. Фіксаційна амнезія, прогресуюча амнезія, ретроградна амнезія, антероградна амнезія. Часткові порушення пам'яті: гіпомнезія, гіпермнезія. Парамнезії: конфабуляції, псевдоремінісценції, криптомнезії.
11. Порушення динаміки мнемічної діяльності. Порушення мотиваційного компоненту пам'яті.
12. Психологічні теорії розладів мислення. Розлади мислення за темпом: прискорення, уповільнення, затримки, тугорухомість.
13. Розлади мислення за формою: надмірно обстійне, резонерство, розірваність, паралогічне, стереотипії, аутистичне, незв'язане, персеверації.
14. Розлади мислення за змістом: маячні ідеї, надцінні ідеї, нав'язливі ідеї. Форми маячення: несистематизоване (параноїдне) та систематизоване (паранояльне). Синдроми маячення: параноїдний, парафренний, паранояльний, синдром Котара.
15. Порушення процесів узагальнення та абстрагування. Порушення цілеспрямованості та динамічності мислення. Порушення мотиваційного компоненту мислення.
16. Недорозвиток інтелекту. Олігофренія: ідіотія, імбецильність, дебільність.
17. Частковий недорозвиток інтелекту. Деменція.
18. Органічний психосиндром. Затримка психічного розвитку.
19. Функціонально-динамічне страждання інтелекту. Тимчасова втрата інтелекту.
20. Порушення розвитку мовлення: затримка мовленнєвого розвитку, загальний недорозвиток мовлення, алалія.
21. Розпад мовлення. Види афазій. Порушення комунікативної функції мовлення: недорозвинення, мутизм.
22. Порушення вимовної функції мовлення: дизартрія, дислалія. Порушення ритму мовлення: заїкання.
23. Порушення опосередкованості та ієрархії мотивів. Некритичність.
24. Порушення самооцінки. Порушення смислоутворення.
25. Порушення підконтрольності поведінки. Патологія вольової сфери: абулія, гіпербулія, гіпобулія, папбулія.
26. Порушення емоційної сфери: ейфорія, депресія, емоційна тупість. Порушення розумової працезданості при психічних розладах.
27. Розлади потягів (дипсоманія, піроманія, дромоманія, оніоманія, копролалія, дисморфофобія і т.ін.). Рухові розлади.
28. Свідомість та самосвідомість як предмет вивчення філософії, психіатрії та психології. Психологічна характеристика видів порушення свідомості.
29. Порушення самосприйняття. Деперсоналізація. Значення гностичних почуттів у порушенні самосприйняття.
30. Ранній дитячий аутизм та його різновиди. Нервова анорексія і порушення харчової поведінки.
31. Проблема шкільної дезадаптації та психологія аномального розвитку. Дидактогенії. Діти з педагогічною і соціальною запусченістю та зниженою навчаємістю. Шкільна дезадаптація дітей і підлітків з психічними розладами.

32. Невротичні реакції і неврози як галузь науково - практичної діяльності в психології аномального розвитку. Основні характеристики невротичних розладів в дитячому віці.
33. Психологічна характеристика афективних порушень в дитячому віці. Характеристика афективних порушень в підлітковому та юнацькому віці.
34. Психологічні особливості і психічні розлади осіб зрілого, похилого і старечого віку.
35. Закономірності синдромостворення в психічній сфері, реєстри розвитку продуктивних і дефіцитарних психічних розладів.
36. Основні патопсихологічні симптомокомплекси (синдроми) (шизофренічний, органічний, олігофренічний, психопатичний і симптомокомплекс психогенної дезорганізації), їх характеристики.
37. Патопсихологічне дослідження. Прийоми патопсихологічної діагностики.
38. Проблема співвідношення теорії і емпіричних даних в патопсихології. Рекомендації до складання патопсихологічного заключення.
39. Місце і роль патопсихологічних досліджень у судово-психіатричній, лікарсько-трудоій, медико-педагогічній експертизах.
40. Функції патопсихологічних досліджень при здійсненні психокорекційних, психотерапевтичних і реабілітаційних заходів.

Критерії оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни «Патопсихологія»:

Здобувач одержує оцінку **відмінно (100)**, якщо він:

- дає ґрунтовну відповідь на екзаменаційні питання;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з навчальної дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь будує послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною термінологією з навчальної дисципліни.

Здобувач одержує оцінку **відмінно (95)**, якщо він:

- дає ґрунтовну відповідь на екзаменаційні питання;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з навчальної дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь будує послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною термінологією з навчальної дисципліни.
- допускається 1-2 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

Здобувач одержує оцінку **відмінно (90)**, якщо він:

- дає ґрунтовну відповідь на екзаменаційні питання;
- комплексно розв'язує поставлене завдання, правильно застосовуючи отримані знання з навчальної дисципліни;
- повністю розкриває зміст матеріалу відповідно до поставленого питання чи проблеми, вправно оперуючи поняттями й термінами;
- відповідь будує послідовно і правильно;
- вільно володіє спеціальною термінологією з навчальної дисципліни;
- допускається 2-3 неточності у викладі матеріалу, які не призводять до помилкових висновків.

Здобувач одержує оцінку **добре (85)**, якщо він:

- комплексно розв'язує екзаменаційні питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- точно використовує спеціальну термінологію;
- володіє спеціальною термінологією з навчальної дисципліни;
- у відповіді можливі 1-2 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, що докорінно не змінює зміст.

Здобувач одержує оцінку **добре (80)**, якщо він:

- комплексно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- точно використовує спеціальну термінологію;
- відповідає без грубих помилок.
- у відповіді можливі 2-3 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, що докорінно не змінює зміст.

Здобувач одержує оцінку **добре (75)**, якщо він:

- повно розв'язує поставлені питання;
- правильно розкриває основний зміст матеріалу відповідно до поставленої проблеми;
- використовує спеціальну термінологію;
- відповідає без грубих помилок.
- у відповіді можливі 3-4 неточності у використанні спеціальної термінології, несуттєві помилки у викладі матеріалу, що докорінно не змінює зміст.

Здобувач одержує оцінку **задовільно (70)**, якщо:

- зміст екзаменаційних питань викладено частково, не завжди послідовно;

- відповідь неповна, але зміст залишається;
- у відповіді можливі 1-2 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, що докорінно змінює зміст.

Здобувач одержує оцінку **задовільно (65)**, якщо:

- зміст екзаменаційних питань викладено частково, непослідовно;
- відповідь неповна, що впливає на зміст викладу;
- у відповіді можливі 2-3 неточності у використанні спеціальної термінології, помилки у викладі матеріалу, що докорінно змінює зміст.

Здобувач одержує оцінку **задовільно (60)**, якщо:

- зміст екзаменаційних питань викладено частково;
- відповідь неповна, що впливає на зміст викладу;
- у відповіді наявні неточності у використанні спеціальної термінології,
- грубі помилки у викладі матеріалу, що докорінно змінює зміст.

Здобувач одержує оцінку **незадовільно (55)**, якщо:

- зміст екзаменаційних питань не розкрито;
- здобувач не відповідає на поставлені уточнюючі запитання;
- у відповіді наявні грубі помилки у використанні спеціальної термінології, суттєві помилки у викладі матеріалу, що докорінно змінює зміст.

Здобувач одержує оцінку **незадовільно (35 і менше)**, якщо:

- зміст екзаменаційних питань не розкрито;
- відсутнє володіння спеціальною термінологією;
- здобувач не відповідає на поставлені запитання.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література:

1. Дехтяренко Т.М. Мовленнева і сенсорна системи та їх порушення. Суми, «Університетська книга», 2017, 527 с.
2. Детская патопсихология. Хрестоматия / Сост. Н. Л. Белополюская. – М. : Когито-центр, 2001. – 351 с
3. Загальна психологія: Практикум [навч. посібник] / В. В. Волошина, Л. В. Долинська, С. О. Ставицька, О. В. Темрук. – К. : Каравела, 2005. – 280 с.
4. Клінічна психологія: словник-довідник / Авт.- уклад. С. В. Діденко К.: Академвидав, 2012. – 320 с.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія [підручник] / С. Д. Максименко – [2-ге вид., переробл. і доп.]. – Вінниця : Нова книга, 2004. – 704 с.
6. Помогайло В.М. Анатомія та еволюція нервової системи: навч. посіб. Київ, «Академвидав», 2013. 158 с.
7. Рубинштейн С. Я. Экспериментальные методики патопсихологии / С. Я. Рубинштейн. – М. : ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 1999. – 448 с.

8. Фрейд З. Психопатология обыденной жизни. Санкт-Петербург, Азбука, 2014, 294 с.

Допоміжна література

1. Загальна психологія: Практикум [навч. посібник] / В. В. Волошина, Л. В. Долинська, С. О. Ставицька, О. В. Темрук. – К. : Каравела, 2005. – 280 с.
2. Зверева Н. В. Патопсихология детского и юношеского возраста / Н. В. Зверева, О. Ю. Казьмина, Е. Г. Каримулина. – М. : Издательский центр «Академия», 2008. – 208 с.
3. Зейгарник Б. В. Патопсихология / Б. В. Зейгарник – [издание 2-е, переработанное и дополненное] – М. : Издательство Московского университета, 1986. – 286 с.
4. Мэш Э. Детская патопсихология. Нарушения психики ребенка / Э. Мэш, Д. Вольф. – СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2003. – 384 с.
5. Мягков И. Ф. Медицинская психология : пропедевтический курс [учебник для вузов]/ Мягков И. Ф., Боков С. Н., Чаева С. И. – [изд.второе, перераб. и доп.]. – М. : Логос, 2002. – 320 с.: ил.

Інформаційні ресурси

1. <http://trppjournal.com.ua/> «Теоретичні і прикладні проблеми психології»
2. <http://appspsychology.org.ua/index.php/ua/arkhiv-vydannia> «Актуальні проблеми психології»
3. <http://www.tpsp-journal.kpu.zp.ua/> «Теорія і практика сучасної психології»
4. <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/psychology/> «Психологія»
5. <https://osvitanova.com.ua/posts/2015-vse-25-lektsyi-stenfordskoho-kursa-professora-roberta-sapolsky-byolohiya-povedenyia-cheloveka> Р. Саполські «Біологія поведінки людини»